

Koulujen lähiliikuntapaikkasuunnitelma

Hyvltk 3.9.2020, § 32

Ensimmäinen koulujen lähiliikuntapaikkasuunnitelma laadittiin vuonna 2014. Seinäjoen kaupungin lähiliikuntapaikkasuunnitelman päivitys on laadittu monialaisena yhteistyönä, sillä koulujen lähiliikuntapaikkojen toteuttaminen vaatii hallintokuntarajat ylittävää yhteistyötä. Alkuperäisen suunnitelman laadinnan taustalla on perusopetuksen kehittämissuunnitelma 2013-2020, jossa nostettiin esille suunnitelman tarve.

Tähän kehittämissuunnitelmaan on kirjattu toiveeksi kehittää koulupihoista lähiliikuntapaikkoja. Ohjelmassa todetaan seuraavat periaatteet:

- Arvioidaan lähiliikuntapaikan tarpeellisuus uusia kouluja suunniteltaessa ja vanhoja saneerattaessa.
- Laaditaan suunnitelma lähiliikuntapaikasta jo olemassa olevien koulujen pihoihin tarpeellisuusarvion perusteella.
- Arvioidaan vuosittain tarvittavat kunnostamis- ja korjaustoimet.

Lähiliikuntapaikalla tarkoitetaan paikkaa, jota päiväaikaan käytetään aktiivisesti oppi- ja välitunneilla ja joka kouluajan ulkopuolella on koko lähiympäristön yhteinen vapaa-ajan liikuntapaikka. Lähiliikuntapaikka on turvallinen ja se aktivoi kaikenikäisiä liikkumaan. Lähiliikuntapaikkaa myös huolletaan säännöllisesti. Seinäjoen kaupungin liikuntastrategiaan on kirjattu koulujen lähiliikuntapaikkojen kehittämisen ja peruskorjauksen tavoitteet ja toimenpiteet. Tämä asiakirja täydentää kaupungin liikuntastrategiaa. Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen ja peruskorjaus ovat aina yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Liikkuva koulu oli valtakunnallinen hallituksen kärkihanke, joka päättyi keväällä 2019. Liikkuva koulu -toimintatapa jatkuu kuitenkin Seinäjoen peruskouluissa, sillä hankkeen myötä tiettyjä käytänteitä ja toimintatapoja on jäänyt koulujen arkeen. Hankkeen keskeisinä tavoitteina oli aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä, mikä nykyään onkin tavoitteena jokaisen Seinäjoen peruskoulun toiminnassa. Liikkuva koulu –toimintamallissa koulun piha tai koulu välittämässä läheisyydessä oleva lähiliikuntapaikka muodostaa tärkeän liikkumista lisäävän toimintaympäristön.

Lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa ja kehittämisessä on kaksi eri työryhmää:

Monialainen työryhmä, jossa laajasti edustajat opetuspalveluista, liikuntapalveluista, puistotoimesta, toimitilapalveluista ja Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:stä.

Lisäksi käytännön asiat ovat ydinryhmässä, johon kuuluu: Anne Kotila, liikuntatoimenjohtaja; Jari Jaskari, perusopetusjohtaja; Kari Hirvensalo, kaupunginpuutarhuri; Jaakko Peltonen, suunnitteluarkkitehti; Antti Tokkari, rehtori; Juha-Matti Matilainen, luokanopettaja-liikuntakoordinaattori ja liikuntapalveluista Jari Mäkelä, kunnossapitopäällikkö.

Tähän suunnitelmaan on koottu hallintokuntien: liikuntapalvelujen, puistotoimen, opetuspalvelujen ja toimitilapalvelujen tehtävät ja vastuut lähiliikuntapaikkojen osalta.

Lähiliikuntapaikka -ydintyöryhmä on määritellyt (9.6.2014) koulupihoille kolme tasoa niiden varustetason mukaan:

- A. koulupihojen *perustaso*, johon kuuluu mm. keinut, tasapainotelineet, hyppyruudut ja tilaa liikkua, kiipeilytelineet, palloilu- tai pelialue.
- B. *Liikunnalliseen koulupihaan* perustason lisäksi on laajennetun tason pihassa mm. pelikenttä koulu läheisyydessä, talvella jääalue (valaistu), koulun läheisyydessä kuntoreitti tai kuntorata, koulun pihassa hiihtoalue tai hiihtomaa.
- C. *Lähiliikuntapaikka* sijaitsee koulun pihassa sekä koulun välittömässä läheisyydessä. Alue on suunniteltu oppilaille, lähialueen perheille ja ikäihmisille. Perustalon ja laajennetun tason lisäksi pihassa on mm. peliareena ja/tai salibandy/monitoimiareena, erilaisia kiipeily-, leikki- ja liikuntavälineitä, välineissä huomioidaan esteettömyys ja sopivuus eri ikäisille.

Toteutuneet edellä esitetyn perusteen mukaiset lähiliikuntapaikat tällä hetkellä: Pajuluoman koulu, Seinäjoen lyseo, Pruukin yhtenäiskoulu, Toivolannan yhtenäiskoulu, Nurmon koulukeskus, Ylistaron koulukeskus, Marttilan koulu. Osassa kouluja eivät kaikki nämä ns. vaatimustasot toteudu kuten mm. Pohjan koulussa ei ole kuntorataa. Tulevia hankkeita ovat mm. Kertunlaakson koulu, Lintuviidan koulu, Kärjen koulu, Eskoon uusi koulu, Seinäjoen yhteiskoulun pihan uudistaminen.

Koulupihaa ja sen tarjoamia liikuntamahdollisuuksia koskeva kysely toteutettiin Seinäjoen kouluissa sähköisellä Webropol -kyselylomakkeella keväällä 2019. Kyselyn kysymykset muotoiltiin lähiliikuntapaikka -työryhmässä osittain edelliseen kyselyyn pohjautuen. Kyselyä muokattiin joiltakin osin sekä siihen lisättiin paljon uusia kysymyksiä. Kysely olikin nyt paljon kattavampi kuin edellisellä kerralla. Kyselyn pääosin toteutti luokanopettaja-liikuntakoordinaattori Juha-Matti Matilainen.

Koulut vastasivat kaikkiaan 45 kysymykseen, jotka käsittelivät muun muassa koulun kokoa, nykyisiä koulun mahdollisuuksia toteuttaa liikuntaa koulun omassa pihassa ja lähiympäristössä sekä koulujen tarpeita liikuntapaikkojen ja -välineiden suhteen. Kysely lähetettiin Seinäjoen ala- ja yläkouluille. Edellisen kyselyn yhteydessä lähiliikuntapaikkatyöryhmä laati koulupihoille liikunnalliset tasomääritykset, joiden avulla pystyttäisiin paremmin kartoittamaan pihojen nykyinen tilanne sekä tarpeet. Myös nuo määritykset päivitettiin vastaamaan nykyhetkeä, sillä yleiselläkin tasolla koulupihoissa on tapahtunut pieniä muutoksia. Esim. ulkoilmaluokat ovat alkaneet yleistyä, joten sekin otettiin huomioon sekä kyselyssä että tasomäärityksissä.

Tämä koonti antaa tietoa paitsi Seinäjoen kaupungin peruskoulujen pihojen nykyisestä tilasta myös koulupihojen tarpeista, toiveista ja kehittämiskohteista. Koonti osoittaa hallintokuntien välisen yhteistyön koululiikunnan kehittämisessä ja vapaa-ajalla tapahtuvan liikkumisen lisäämisessä. Koonti myös selvästi osoittaa, että Seinäjoen kaupungissa on koulujen pihoja kunnostettu tai jopa kokonaan rakennettu viimeisien vuosien aikana. Tämä näkyy sekä selvästi kirjattuina toimenpiteinä ja koulujen parantuneina käsityksinä oman koulupihansa tasosta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta koulupihojen varustetason olevan tasomäärityksen perusteella kaiken kaikkiaan hyvä. Lisäksi koulut suhtautuvat varsin positiivisesti oman koulun pihan tasoon lähiliikuntapaikkana. Niemistön ja Kärjen koulun pihat on kuitenkin arvioitu joko huonoksi tai kokonaan

toimimattomiksi lähiliikuntapaikoiksi. Syyt ja taustat näihin arvioihin on syytä selvittää ja suunnitella mahdolliset kehittämistoimenpiteet.

Kyselyn koonnin perusteella koulupihojen suurimmat toiveet ja kehittämistarpeet ovat kunnossapidossa. Varsinkin talvikunnossapidossa koettiin usealla koululla puutteita. Aikaisemmassa kyselyssä todettujen välinetarpeiden suhteen tilanne on parantunut, ja myös eri-ikäisiä käyttäjiä on pystytty paremmin huomioimaan. Monista koulupihoista onkin saatu aidosti koko perheen lähiliikuntapaikkoja.

Koulupihojen lisäksi asuinalueille on rakennettu puistoja ja virkistysalueita, jotka on jo huomioitu alueen kaavoituksessa. Näitä kehitetään alueen asukkaisen toiveiden mukaisesti toiminnallisiksi lähiliikuntapaikoiksi. Tätä varten varataan vuosittain talousarvioon kunkin kaupungin toimialueen osalta määrärahaa, kuten esimerkiksi Kyrkösjärven läheisyydessä oleviin leikki- ja liikunta-alueisiin.

Kokonaisuudessaan koulujen lähiliikuntapaikkasuunnitelma on lautakunnan kokousmateriaalissa.

Valmistelija: liikuntatoimenjohtaja Anne Kotila

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan ehdotus:

Hyvinvointilautakunta päättää merkitä tiedoksi Seinäjoen koulujen lähiliikuntapaikkasuunnitelman ja ottaa se huomioon tulevilla lähiliikuntapaikkahankkeissa.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja: liikuntatoimenjohtaja Anne Kotila, p. 0400 664 032,
anne.kotila(at)seinajoki.fi